

Ngoài vấn đề tị do hàng hải, giới phân tích cho rằng vị trí chiến lược của Biển Đông còn ẩn chứa những động thái khác của các cường quốc.



Tranh chấp lãnh hải trên Biển Đông đang gia tăng đến mức giằng co một điểm va chạm chiến lược giữa Mỹ và Trung Quốc sau một cuộc tranh cãi khó chịu giữa chính phủ hai nước này. Bộ Ngoại giao Mỹ chỉ trích kế hoạch của Trung Quốc đặt một đảo nhân tạo quân đội trên quần đảo Hoàng Sa, nhận mệnh rằng hành động này sẽ làm gia tăng căng thẳng quốc tế. Bộ Kinh đã đáp trả rằng Mỹ nên để ý đến việc của chính mình hơn là “chỗ mồi vào chuyên của nước khác.”

Nhiều nhà quan sát đặt câu hỏi tại sao Oasinht và Bắc Kinh lại đang cho phép một số kích động mới bùng nổ trong mối quan hệ quan trọng đến mức không thể tính toán hết được giữa Mỹ và Trung Quốc. Điều không may là có sự hiểu lầm đang lan rộng với lý do cơ bản của Mỹ đối với sự can thiệp ngoại giao của Oasinht vào một cuộc tranh chấp lãnh hải mà Mỹ không phải là bên tham gia tranh chấp. Mặc dù các quan chức Mỹ đã nêu ra một vài quan ngại cơ thể của Mỹ về các chính sách và hoạt động của Trung Quốc ở Biên phòng, nhưng điều mà Mỹ lo ngại nhiều nhất được hiểu một cách rộng rãi và được lặp đi lặp lại là mối đe dọa tiềm tàng đối với “tự do hàng hải.” Nhiều CHND Trung Hoa có thể tiến tới áp đặt các hạn chế đối với các tàu nước ngoài đi qua Biên phòng. Tuy nhiên, điều này không phải là vấn đề thực sự, mà vấn đề thực chất là sự xâm phạm, và minh họa y.

Chức vụ của Mỹ là nước đưa ra để xuất minh mà về tự do hàng hải ở các vùng biển quốc tế. Lập trường này không chỉ phản ánh cam kết của Mỹ đối với nguyên tắc tự do nói chung, mà còn phản ánh những lợi ích của một quốc gia thường mới với lực lượng hải quân giàu năng lực nhất thế giới. Khi năng lực như tự do hàng hải ở Biên phòng lâm vào tình cảnh nguy hiểm, Mỹ sẽ xuất hiện để bảo vệ là điều không còn nghi ngờ. Tuy nhiên, hiện nay tự do hàng hải không phải là vấn đề ở Biên phòng.

Ngài Trung Quốc nói rằng họ không can thiệp vào hàng hải quốc tế ở Biên phòng và cũng không có ý định làm như vậy trong tương lai. Lập trường của họ có một số lý lẽ. Trung Quốc được biết hay phần nào về sự giám sát của các tàu và máy bay Mỹ ở khu vực gần biển Trung Quốc. Điều này đã dẫn đến một số vụ quấy nhiễu của Trung Quốc mà một số vụ đã được báo chí đăng tải. Công ước LHQ về Luật biển cho phép do thám hạn chế ở khu vực giữa các vùng nước trong lãnh hải của một nước – 12 hải lý – và giữa hạn vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) của nước đó (thường là 200 hải lý).

Ngài Trung Quốc tranh cãi rằng do thám không phải là “đi ngang qua một cách vô hại” và không nên cho phép thực hiện hành động đó ở trong EEZ. Đó không phải là một tranh cãi vô lý. Vì thế tình huống này đã dẫn đến một số vụ can thiệp của hải quân Mỹ vào “tự do hàng hải,” những tình huống này rất hạn chế và chỉ trong trường hợp đặc biệt. Tình huống khác, trong đó các tàu thuyền Trung Quốc can thiệp vào các tàu không phải của Trung Quốc là khi các con tàu đó tham gia các hoạt động liên quan đến việc khai thác các nguồn tài nguyên biển – như đánh bắt tôm cá hoặc chuồng biển ngoài khơi, hoặc khi người nước ngoài đang nỗ lực bắt giữ các ngư dân Trung Quốc. Đây cũng là các trường hợp đặc biệt. Một khác, ngài Trung Quốc không can thiệp vào việc đi lại của các tàu chở hàng mang của Mỹ

hay tàu của hải quân Mỹ đi qua Biển Đông. Do đó, người Trung Quốc không định rình tranh cãi về tự do hàng hải là điều không có thật – một lý do không định thuyết phục được nhiều nhà quan sát trung lập. Tuy nhiên, người Trung Quốc cáo buộc rằng người Mỹ đang sử dụng tự do hàng hải làm cái cớ để mở rộng chiến lược quân sự sang Đông Nam Á, hơn chỉ ảnh hưởng của Trung Quốc và tuyên bố thêm các động minh mới tham gia vòng vây quân sự mà Mỹ đang siết quanh Trung Quốc.

Như vậy, tranh luận về tự do hàng hải có bản sự tiếp tục tồn tại. Đúng hơn, điều mà Chính phủ Mỹ sẽ nói rằng do hàng hải làm cho thế giới an toàn và tránh khỏi sự áp bức là trái với luật pháp quốc tế. Điều mà mai là Trung Quốc đã bắt đầu thực hiện điều mà các nhà ngoại giao nước này đã lên án trong nhiều thập kỷ là “chính quyền bá quyền” hay “chính trị cường quyền” – hành động của các nước mạnh ép buộc các nước nhỏ hơn phải ưu tiên các quyền lợi riêng của các nước mạnh. 6 chính phủ tuyên bố là chủ sở hữu một số vùng ở Biển Đông. Trung Quốc không phải là nước duy nhất tuyên bố chủ quyền ở Biển Đông đã đến phòng tuyến kiểm soát của hải đội về các vùng lãnh hải và nguồn tài nguyên ở Biển Đông trong những năm gần đây. Tuy nhiên, Trung Quốc đã tách biệt bản thân họ theo hai cách quan trọng và tiêu cực.

Ưu tiên, những tuyên bố của Trung Quốc đều là sự mở rộng bất thường và mở rộng một cách có chủ đích. Bắc Kinh đã ngang ngược tự chủ xác định những tuyên bố của hải đội trên những quy định trong Công ước LHQ về Luật biển, trong đó Trung Quốc là một nước đã ký công ước. Đây là một phần trong chiến lược nhập nhằng mà họ mà Trung Quốc đang áp dụng để cố gắng giảm thiểu những lo ngại của thế giới và để tránh bị kiểm soát bởi Công ước LHQ về Luật biển trong khi vẫn thực hiện các hành động nhằm đe dọa các đội thực tuyên bố chủ quyền khác ở Biển Đông.

Thứ hai, các hành động mà Trung Quốc đã thực hiện nhằm không định chủ quyền đối với Biển Đông và “các hòn đảo” nhỏ của họ là những mở rộng những hành động của các bên cũng tuyên bố chủ quyền khác. Những hành động này gồm có đe dọa và phá hoại các tàu nước ngoài, áp đặt lệnh cấm đánh bắt cá trong một khoảng thời gian trong năm trên một số ở Biển Đông và bắt giữ các ngư dân nước ngoài không tuân thủ lệnh cấm này. Gần đây, cũng có tuyên bố về việc tăng cường quân sự hóa của Trung Quốc trong khu vực – không chỉ là đến và đến trú mới thành lập ở Tây Sa, mà còn là thông báo của người phát ngôn quân đội Cảnh Nhấn Sinh hồi tháng 6 rằng Trung Quốc đã bắt đầu tiến hành “các hoạt động tuần tra thông thường và tuần tra sẵn sàng chiến đấu” ở Biển Đông. Các hành động của Trung Quốc đang là mối đe dọa bởi vì Trung Quốc là nước lớn. Không có quốc gia nào ở Đông Nam Á có thể đối chọi được với sức mạnh quân sự của Trung Quốc trên Biển Đông. Tuy nhiên, tình hình đang trở nên nhanh và cam kết tăng cường các lực lượng quân sự của Trung Quốc để mở rộng khoảng cách sức mạnh giữa Trung Quốc và các nước Đông Nam Á sẽ chỉ gia tăng nhiều hơn trong tương lai. Đó là

cho cuộc tranh chấp nghiêng hẳn hẳn về một bên, Chính phủ Trung Quốc gần đây đã công bố các kế hoạch tăng cường mạnh mẽ số lượng tàu tuần tra gần như là tàu quân sự - do lực lượng biển và các cơ quan khác điểu hành - mà Trung Quốc sẽ triển khai tại Biên phòng.

Hậu quả là chiến lược trên của Trung Quốc trở thành rào cản giữa hai cường quốc và trật tự quốc tế ở châu Á. Rào cản của Mỹ bao gồm một hệ thống các quy tắc và luật pháp quốc tế mà theo đó đảm bảo rằng trong số nhiều vấn đề, các nước như được bảo vệ trước các nước lớn hơn và các thế lực giữa tranh chấp sẽ công bằng. Ở phía bên kia, Trung Quốc có vẻ như muốn khôi phục một phạm vi ảnh hưởng của người Trung Quốc ở Đông Á và Đông Nam Á như nước này đã từng có được thời xưa. Theo số dân xếp này, các nguyên tắc về ảnh hưởng quốc tế sẽ phản ánh các lợi ích cơ bản của Trung Quốc. Bắc Kinh sẽ mong đợi các chính phủ trong khu vực không thực hiện các quyết định lớn đi ngược lại mong muốn của Trung Quốc. Số thiêu thiến chí của Trung Quốc hiện nay trong việc đặt nền móng cho các tuyên bố của Bắc Kinh theo Công ước LHQ về Luật Biển có lẽ phản ánh ý nghĩa là bộ luật gần như hoàn toàn do phương Tây viết ra này sẽ không còn thiết khi Trung Quốc khôi phục được vị trí thếng trở khu vực trong lịch sử. Một số nhà quan sát coi cuộc cạnh tranh Trung-Mỹ ở Biên phòng gần đây là một cuộc khêu chiến giữa hai cường quốc mà cả hai đều đang tìm cách thếng trở khu vực, với mỗi nước đều hành động vì lợi ích bá chủ riêng của mình hơn là bảo vệ một số nguyên tắc cao hơn. Tuy nhiên, trong trường hợp này, số can thiệp của Mỹ rõ ràng cùng chiến tuyến với những lợi ích của các quốc gia Đông Nam Á, những nước tìm cách tránh số thếng trở của Trung Quốc hoặc bất kể cường quốc nào khác. Trung Quốc hiện đang tìm cách thực hiện một trật tự theo mong muốn của nước này, trong khi Mỹ thì đang tìm cách đảm bảo rằng các quốc gia như hiện không bị nghiến nát bởi Trung Quốc. Đây là một vấn đề thếng trở và các quan chức Mỹ cần làm rõ điểu này./.

**Theo ["Asia sentinel"](#) (ngày 5/9)**

**Vũ Hiên (gt)**